

Tư tưởng V.I.Lênin về đạo đức của người cộng sản và vận dụng trong xây dựng đạo đức của cán bộ, đảng viên ở nước ta hiện nay

ThS NGUYỄN VĂN CHÂU

Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng; Email: chaunguyenqk7@gmail.com

Tóm tắt: Kế thừa và vận dụng sáng tạo, phát triển toàn diện những quan điểm, tư tưởng tiên bộ của nhân loại về đạo đức, V.I.Lênin - lãnh tụ cách mạng vĩ đại của giai cấp công nhân và nhân dân lao động toàn thế giới, nhà tư tưởng lỗi lạc đã đưa ra tư tưởng mang tính khoa học, cách mạng và nhân văn sâu sắc về đạo đức nói chung, đạo đức của người cộng sản nói riêng. Tư tưởng đó trong di sản của V.I.Lênin để lại cho chúng ta vẫn vẹn nguyên giá trị. Việc nghiên cứu, vận dụng những nội dung cốt lõi trong tư tưởng V.I.Lênin về đạo đức của người cộng sản, gắn liền với đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh là có ý nghĩa rất quan trọng và cấp thiết đối với xây dựng đạo đức của đội ngũ cán bộ, đảng viên để đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ trong giai đoạn hiện nay. Bài viết góp phần làm rõ tư tưởng V.I.Lênin về đạo đức của người cộng sản và một số giải pháp vận dụng tư tưởng đó trong xây dựng đạo đức của đội ngũ cán bộ, đảng viên ở nước ta.

Từ khóa: tư tưởng V.I.Lênin; đạo đức cộng sản; vận dụng tư tưởng V.I.Lênin.

1. Tư tưởng V.I.Lênin về đạo đức của người cộng sản

Dự Đại hội III toàn Nga của Đoàn Thanh niên cộng sản Nga (ngày 2.10.1920), V.I.Lênin đã phát biểu quan niệm về đạo đức cộng sản và các phẩm chất đạo đức của người cộng sản theo tư tưởng V.I.Lênin có thể được khái quát trên một số nội dung:

Tinh thần tự giác gánh vác nhiệm vụ và sẵn sàng hy sinh vì chủ nghĩa cộng sản. Trong hoàn cảnh chính quyền Xô viết non trẻ đang phải đối phó với thù trong, giặc ngoài, V.I.Lênin đã khẳng định, chỉ có những đại biểu ưu tú của quần chúng, những con người luôn thường trực trong mình một tinh thần tự giác “gánh một công tác gian khổ hơn lúc bình thường và lại nguy hiểm hơn” và sẵn sàng “hy sinh quên mình phục vụ chủ nghĩa cộng sản” mới xứng đáng là những người cộng sản chân chính. Trong diễn văn bế mạc Đại hội IX Đảng Cộng sản Nga (ngày 5.4.1920), V.I.Lênin nêu rõ: “Bất luận thế nào cũng phải làm cho đội tiên phong của giai cấp vô sản, cái đội quân 60 vạn người ấy có thể gánh vác được những nhiệm vụ mà nó phải đảm đương, những nhiệm vụ quốc tế và trong nước cực kỳ trọng yếu mà nó phải đảm đương”⁽¹⁾.

Trung thành với sự nghiệp cách mạng của Đảng, Nhà nước và nhân dân. V.I.Lênin yêu cầu: “Chỉ có những người thực sự trung thành với sự nghiệp giải phóng của nhân dân lao động, mới có thể gia nhập đảng được”⁽²⁾ và “Chỉ có những người chân thành đi theo chủ nghĩa cộng sản, chỉ những ai thành tâm trung thành với nhà nước công nhân, chỉ có những người lao động trung thực..., mới vào đảng được”⁽³⁾. Phẩm chất trung thành của người cộng sản thể hiện khá đa dạng và phong phú, song tựu trung, đó là sự kiên trung trước sau như một, giữ trọn niềm tin sắt son với Tổ quốc, Đảng, Nhà nước và nhân dân lao động Nga.

Tận tâm, tận tụy, trách nhiệm với công việc. V.I.Lênin luôn yêu cầu người được đứng trong hàng ngũ của đảng phải có “Thái độ tận tâm đối với công tác” và bản thân Người là một tấm gương sáng ngời tận tâm, tận tụy, trách nhiệm cao với công việc. Để phát huy được tinh thần trách nhiệm cá nhân đối với việc thực hiện nhiệm vụ được giao, bên cạnh ý thức tự giác của mỗi người, duy trì chế độ lãnh đạo tập thể là cần thiết. V.I.Lênin đòi hỏi phải thiết lập và thi hành một chế độ trách nhiệm cá nhân rõ ràng, cụ thể, chính xác, nghĩa là một người nhất định hoàn toàn chịu trách nhiệm về thực hiện một công việc

nhất định, điều đó nghĩa là cá nhân chịu sự phân công của tổ chức, chịu trách nhiệm với tổ chức, cá nhân phụ trách công việc được giao phó.

Tinh thần gương mẫu. V.I.Lênin yêu cầu toàn thể các đảng viên cộng sản “phải lấy gương mẫu để tuyên truyền: phải làm gương mẫu cho người ngoài đảng”⁽⁴⁾. Theo Người, tinh thần gương mẫu, nêu gương, làm gương của người cộng sản là phải làm gương về lòng trung thành đối với lợi ích của quần chúng lao động và tinh thần kiên quyết đấu tranh, sẵn sàng hy sinh trong cuộc đấu tranh chống đế quốc, đấu tranh chống áp bức bất công; làm gương về kỷ luật lao động; nêu tấm gương lao động thật sự cộng sản chủ nghĩa.

Khiêm tốn, cầu thị, không “kiêu ngạo cộng sản”, không tự cao tự đại. V.I.Lênin yêu cầu phải “gạt bỏ thái độ huênh hoang “cộng sản” của những nhà tài tử và của những anh chàng quan liêu, phải học tập làm việc một cách có hệ thống, sử dụng chính ngay kinh nghiệm của mình và thực tiễn của mình!”⁽⁵⁾. Trong bài viết “Chính sách kinh tế mới và những nhiệm vụ của các Ban giáo dục chính trị” để báo cáo tại Đại hội II toàn Nga các ban giáo dục chính trị ngày 17.10.1921, Lênin đã kêu gọi kiên quyết đấu tranh tiêu diệt ba thứ kẻ thù chính - kẻ thù “nội tâm”, mà một trong ba thứ kẻ thù chính là “tính kiêu ngạo cộng sản chủ nghĩa”, tức “tưởng rằng chỉ bằng những pháp lệnh cộng sản là có thể giải quyết được tất cả mọi nhiệm vụ của mình”. V.I.Lênin cảnh báo, “Không có gì nguy hại và tai hại đối với chủ nghĩa cộng sản bằng thói lên mặt ta đây là cộng sản - tự ta ta thu xếp được”⁽⁶⁾.

Có tính tổ chức, tính kỷ luật cao. Theo Người, những người cộng sản chân chính phải không ngừng rèn luyện cho mình một tính tổ chức, tính kỷ luật cao. Có thể dễ dàng nhận thấy rằng sức mạnh của bất kỳ một tổ chức nào, nhất là một chính đảng cách mạng của những người cách mạng đều đặt ra yêu cầu về tính kỷ cương, để đảm bảo tổ chức ấy hoạt động có nền nếp và chiều sâu tạo sự thống nhất về tư tưởng, tổ chức và hoạt động của mình.

Tiết kiệm, không tham ô, lãng phí. Người căn dặn những người cộng sản phải thực hành tiết kiệm nghiêm ngặt để trừ bỏ được cả đến những lãng phí nhỏ nhất trong mọi lĩnh vực đời sống xã hội, phải thực

hành tiết kiệm tới mức trong bộ máy nhà nước. Tiết kiệm để không ngừng tăng năng suất lao động, để tăng kinh phí cho các trường học, tổ chức nhà đọc sách nhằm xoá bỏ nạn mù chữ hay cho các chuyến thâm nhập thường xuyên của giáo viên về nông thôn để thông qua họ làm cho giai cấp nông dân ngày càng liên minh chặt chẽ hơn với giai cấp công nhân. Đồng thời với tiết kiệm phải thực hành chống lãng phí, tham ô.

Kính trọng, gần gũi, tin tưởng và phục vụ lợi ích của nhân dân. Có thể khẳng định nhân dân chính là sức mạnh, động lực và hướng đích trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng của V.I.Lênin. Người lưu ý, tìm ra được những tài năng mới và lôi cuốn những người công nhân và nông dân bình thường tham gia công tác nhà nước không phải là việc dễ dàng. Nhưng những người cộng sản nhất thiết phải tiến hành công việc không dễ làm đó để khai thác những lực lượng mới trong giai cấp công nhân và nông dân lao động vào sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội. Để thắt chặt hơn nữa mối liên hệ với quần chúng lao động, cần đưa những người không đảng xuất thân từ quần chúng công nhân và nông dân thường tham gia công tác của các Xô viết, mà trước hết là các công tác kinh tế. Dựa vào quần chúng, phát huy vai trò của quần chúng còn thể hiện trong việc thu hút những người không đảng phái, làm cho những người không đảng phái kiểm soát hoạt động của các đảng viên để đẩy mạnh hoạt động của các Xô viết. Trong Báo cáo chính trị của Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Nga tại Đại hội lần thứ XI, ngày 27.3.1922, V.I.Lênin nhấn mạnh: “Trong quần chúng nhân dân, chúng ta chỉ tựa như một giọt nước trong đại dương, và chỉ khi nào biểu hiện được đúng ý nguyện của nhân dân, thì chúng ta mới quản lý nhà nước được”⁽⁷⁾.

Không ngừng học tập. Người có một câu nói nổi tiếng, trở thành kim chỉ nam cho tất cả chúng ta: Học, học nữa, học mãi. Trong tác phẩm *Làm gì* (1901 - 1902), Người viết: “Riêng đối với những người lãnh đạo, nhiệm vụ của họ là phải học tập, ngày càng nhiều hơn, tất cả các vấn đề lý luận; phải tự giải thoát, ngày càng nhiều hơn, khỏi ảnh hưởng của những câu cổ truyền của thế giới quan cũ, và không bao giờ được quên rằng chủ nghĩa xã hội, từ

khi đã trở thành một khoa học, đòi phải được coi là một khoa học, nghĩa là phải được nghiên cứu”⁽⁸⁾.

2. Vận dụng tư tưởng của V.I.Lênin trong xây dựng đạo đức của cán bộ, đảng viên ở nước ta hiện nay

Trong suốt quá trình lãnh đạo cách mạng Việt Nam, Đảng ta và Chủ tịch Hồ Chí Minh đã kế thừa, vận dụng linh hoạt, sáng tạo tư tưởng V.I.Lênin về đạo đức của người cách mạng để giáo dục đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên, đáp ứng với đòi hỏi của tình hình cách mạng đặt ra ở mỗi giai đoạn, thời kỳ khác nhau. Tuy nhiên, việc giáo dục đạo đức cho cán bộ, đảng viên theo tư tưởng V.I.Lênin vẫn còn một số hạn chế. Một số cấp ủy và người đứng đầu cơ quan, đơn vị, địa phương chưa thật sự chú trọng đến việc giáo dục đạo đức cho đội ngũ cán bộ, đảng viên; một số cán bộ, đảng viên thiếu tu dưỡng, phấn đấu rèn luyện, nhất là còn “Một số cán bộ lãnh đạo, quản lý, trong đó có cả cán bộ cấp chiến lược, thiếu gương mẫu, uy tín thấp, năng lực, phẩm chất chưa ngang tầm nhiệm vụ, quan liêu, xa dân, cá nhân chủ nghĩa, vướng vào tham nhũng, lãng phí, tiêu cực, lợi ích nhóm”⁽⁹⁾. Vì vậy, trong giai đoạn cách mạng mới, Đảng ta đặt ra yêu cầu rất cao về tăng cường giáo dục, rèn luyện phẩm chất đạo đức cho cán bộ, đảng viên; trong đó, vấn đề quan trọng hàng đầu là phải “Chú trọng xây dựng Đảng về đạo đức, đề cao trách nhiệm nêu gương, ý thức tự giác tu dưỡng, rèn luyện đạo đức của cán bộ, đảng viên, nhất là cán bộ lãnh đạo, quản lý và người đứng đầu các cấp”⁽¹⁰⁾, là một yêu cầu cấp thiết trong tình hình hiện nay. Để giáo dục, bồi dưỡng và rèn luyện phẩm chất đạo đức của người cộng sản theo tư tưởng V.I.Lênin cho cán bộ, đảng viên có hiệu quả, cần tập trung thực hiện tốt một số giải pháp cơ bản sau:

Một là, tập trung làm tốt công tác giáo dục, bồi dưỡng và rèn luyện đạo đức của người cộng sản cho đội ngũ cán bộ, đảng viên. Đạo đức cộng sản là phản ánh bản chất của Đảng, tư chất, tư cách của người cán bộ, đảng viên. Song, đạo đức cộng sản không tự nhiên có, mà hình thành phát triển trên cơ sở được giáo dục, rèn luyện, học tập chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh cùng với trải qua quá trình thực tiễn rèn luyện bền bỉ của chính cán bộ, đảng viên mà nên. Do vậy, Hồ Chí Minh luôn nhắc nhở

“Cán bộ của Đảng, của Nhà nước và của các đoàn thể nhân dân, đảng viên và đoàn viên thanh niên lao động cần phải xung phong gương mẫu trong sản xuất và công tác, hết lòng hết sức phục vụ Nhân dân, luôn luôn trau dồi đạo đức cách mạng, cần kiệm liêm chính”⁽¹¹⁾. Khi người cán bộ, đảng viên có đạo đức cộng sản trong sáng, có lập trường tư tưởng kiên định, có bản lĩnh chính trị vững vàng thì sẽ không bao giờ bị mua chuộc trước sự cám dỗ của vật chất, tiền tài, địa vị, sa ngã mà dẫn đến “*tự diễn biến*”, “*tự chuyển hoá*” phản bội lại Tổ quốc, Đảng, Nhà nước và Nhân dân. Và khi đó họ luôn là người có trách nhiệm trước Tổ quốc, Đảng, Nhà nước và trước dân, tích cực đấu tranh chống lại các biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống của cá nhân và trong nội bộ; đấu tranh phản bác lại các luận điểm, quan điểm sai trái, âm mưu, thủ đoạn của các thế lực thù địch, bảo vệ lợi ích của Tổ quốc, của Đảng, của Nhà nước và Nhân dân.

Giáo dục, bồi dưỡng và rèn luyện đạo đức cộng sản cho đội ngũ cán bộ, đảng viên cần phải bằng chính những việc làm cụ thể trên cương vị chức trách, nhiệm vụ và ngay trong đời sống hàng ngày, giải quyết hài hòa mối quan hệ giữa công hiến và hưởng thụ, giữa quyền lợi và trách nhiệm, giữa nghĩa vụ và lợi ích. Trên cơ sở đó, mỗi cán bộ, đảng viên xác định đúng trách nhiệm của mình đối với đơn vị, cộng đồng và xã hội, coi trọng đúng mức đạo đức, lối sống, định hình và xây dựng những giá trị đạo đức phù hợp, góp phần ngăn chặn suy thoái tư tưởng chính trị, đạo đức lối sống của chính bản thân và trong nội bộ từng cơ quan, đơn vị.

Hai là, khơi dậy tính tích cực tự giác học tập, rèn luyện nâng cao trình độ mọi mặt, phẩm chất đạo đức cộng sản đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ được giao. Có thể thấy rằng, tích cực học tập, nâng cao trình độ mọi mặt của mỗi cá nhân là chìa khoá vạn năng để đi đến mọi sự thành công. Nếu cán bộ, đảng viên thiếu trình độ tri thức, suy thoái về tư tưởng, đạo đức lối sống thì không những không hoàn thành nhiệm vụ của bản thân, cơ quan, đơn vị mà còn nguy hại, ảnh hưởng rất lớn đến sự nghiệp cách mạng của Đảng. Do đó, ra sức học tập là yêu cầu cấp thiết đối với cán bộ, đảng viên và phải là vấn đề mang tính nội tại - tự thân trong mỗi người cộng sản chân

chính. Đây cũng là một phẩm chất đạo đức cộng sản rất căn bản, thước đo năng lực toàn diện của cán bộ, đảng viên, bảo đảm cho họ đủ trí tuệ hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao, thực hiện thành công mục tiêu, lý tưởng của Đảng. Quan trọng hơn, sự hiểu biết là điều kiện tiên quyết để tự ngăn ngừa, khắc chế và đẩy lùi những tác động, diễn biến tiêu cực trong bản thân mỗi cá nhân. Nói cách khác, có hiểu biết đầy đủ và sâu rộng thì mới nâng cao đạo đức cộng sản, biết tự trọng và hồ thẹn với bản thân, loại trừ chủ nghĩa cá nhân và những toan tính nhỏ hẹp theo lợi ích nhóm. Đây cũng là quá trình đấu tranh giữa cái thiện và cái ác, giữa mặt tốt và mặt xấu trong mỗi con người như Hồ Chí Minh đã chỉ ra: “Ta phải biết làm cho phần tốt ở trong mỗi con người nảy nở như hoa mùa xuân và phần xấu bị mất dần đi, đó là thái độ của người cách mạng”⁽¹²⁾.

Để khơi dậy tính tích cực tự giác học tập, rèn luyện nâng cao trình độ mọi mặt, nhất là phẩm chất đạo đức cộng sản, mỗi cán bộ, đảng viên cần chủ động, tích cực học tập, làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh, đặc biệt là tinh thần “*tận trung với nước, tận hiếu với dân*”; bản thân thấy yếu mặt nào thì tập trung vào học tập, nghiên cứu, tự hoàn thiện bản thân; chủ động xây dựng kế hoạch học tập, rèn luyện một cách toàn diện, đầy đủ, trong đó tập trung rèn luyện phẩm chất đạo đức cộng sản; đặt ra những yêu cầu cao cho bản thân trong quá trình tự giáo dục đạo đức cộng sản; thường xuyên đối chiếu, so sánh kế hoạch tự phấn đấu tu dưỡng, rèn luyện của bản thân với yêu cầu, nhiệm vụ của cơ quan, đơn vị, địa phương, từ đó có những điều chỉnh, bổ sung cho hợp lý; phối hợp chặt chẽ với các bộ phận, lực lượng trong quá trình tự giác tu dưỡng rèn luyện đạo đức cộng sản của cán bộ, đảng viên.

Để nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác giáo dục, bồi dưỡng và rèn luyện đạo đức của người cộng sản cho đội ngũ cán bộ, đảng viên hiện nay, cần tập trung xây dựng chuẩn mực đạo đức trên nền tảng tư tưởng của V.I.Lênin và Hồ Chí Minh. Đặc biệt là lòng tuyệt đối trung thành với Đảng, với Tổ quốc, với Nhân dân, đặt lợi ích của Đảng của Nhân dân, của quốc gia dân tộc lên trên hết, trước hết; thực hành cần kiệm liêm chính, chí công vô tư. Cán bộ,

đảng viên phải có niềm tin khoa học, có ý chí quyết tâm cao và hành động quyết liệt thực hiện *đường lối đổi mới* của Đảng và khát vọng phát triển Việt Nam phồn vinh, hạnh phúc. Đồng thời phải tích cực thực hiện tốt công tác xây dựng, chỉnh đốn và bảo vệ Đảng, bảo vệ chế độ xã hội chủ nghĩa, xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam và hệ thống chính trị - xã hội, xây dựng “*thế trận lòng dân*” vững chắc. Trong học tập, làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh, cán bộ, đảng viên phải *làm gương* trước quần chúng, ở mọi nơi, mọi lúc, mọi quan hệ và chủ động, tích cực trong phòng chống suy thoái, tham nhũng, tiêu cực. Trong thực thi công vụ, cán bộ, đảng viên phải có văn hoá đạo đức; “*dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm*” vì lợi ích chung chính đáng; tích cực chủ động tham gia hợp tác và hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng, hiệu quả. Đối với gia đình và cộng đồng, quan tâm chăm lo xây dựng gia đình văn hoá tiêu biểu, thực hiện tốt “*chữ tình, chữ hiếu*”; giải quyết hài hòa mối quan hệ giữa gia đình riêng, họ tộc, quê hương với đất nước và đại gia đình Việt Nam. Cán bộ, đảng viên phải biết yêu thiên nhiên, yêu quê hương đất nước và gương mẫu trong bảo vệ môi trường sống vì sự phát triển bền vững của đất nước./.

(1), (2) V.I.Lênin (2006), *Toàn tập*, Nxb. CTQGST, Hà Nội, T.40, tr.327, 326.

(3) V.I.Lênin (2005), *Toàn tập*, Nxb. CTQGST, Hà Nội, T.39, tr.256.

(4), (5) V.I.Lênin (2005), *Toàn tập*, Nxb. CTQGST, Hà Nội, T.42, tr.55, 431.

(6) V.I.Lênin (2005), *Toàn tập*, Nxb. CTQGST, Hà Nội, T.52, tr.159.

(7) V.I.Lênin (2006), *Toàn tập*, Nxb. CTQGST, Hà Nội, T.45, tr.134.

(8) V.I.Lênin (2005), *Toàn tập*, Nxb. CTQGST, Hà Nội, T.6, tr.34.

(9) Ban Chấp hành Trung ương (2018), *Nghị quyết số 26-NQ/TW “Về tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp, nhất là cấp chiến lược đầy đủ phẩm chất, năng lực và uy tín, ngang tầm nhiệm vụ”*, Hà Nội.

(10) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021): *Kết luận số 21-KL/TW, ngày 25 tháng 10 năm 2021*, Hà Nội, tr.2.

(11) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. CTQGST, Hà Nội, T.14, tr.286.

(12) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. CTQGST, Hà Nội, T.15, tr.672.